

Розділ I. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

DOI: 10.33766/2786-9156.106.1.13-29

УДК: 342.72

*Лебедева Ю. В., аспірантка Національної академії правових наук України,
викладачка кафедри загальноправових дисциплін Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна)*

e-mail: u.lebedieva@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-9745-2796>

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО НА АБОРТ У США: ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ

Статтю присвячено дослідженню правової регламентації конституційного права на аборт у США та аналізу перспектив урегулювання цього права в країнах, що вживають заходів щодо обмеження доступу до абортів, а також перспективам урегулювання цього права в Україні, зважаючи на світову тенденцію до чисельних обмежень права на переривання вагітності на конституційному рівні за релігійних та політичних підстав. Проаналізовано правову регламентацію процедури штучного переривання вагітності в кожному штаті США. Акцентовано увагу на тому, що уряд США вживає заходів щодо обмеження доступу до абортів, водночас в рекомендаціях Всесвітньої організації охорони здоров'я акцентовано увагу на тому, що доступ до абортів є одним із прав людини, основоположним для забезпечення здоров'я, має бути доступним і належно забезпеченим державою.

Встановлено, що конституційні обмеження щодо абортів створюють перешкоди для доступу до безпечних, якісних абортів і призводять до збільшення материнської смертності та захворюваності, а також до порушень прав людини. Унаслідок чого, існує нагальна потреба взяти до уваги вказівки ВООЗ і виконати рекомендації, щоб повністю реалізувати право на доступ до абортів з метою забезпечення поваги до прав людини в усіх державах.

З'ясовано, що нагальним є створення середовища, що надасть особі доступ до якісного проведення абортів; надання доступної, достовірної та точної інформації про аборти; підтримуючої, загальнодоступної та добре функціонуючої системи охорони здоров'я; поваги до прав людини, включаючи законодавчу та політичну основу реалізації.

Констатовано, що задля покращення доступу до допомоги при проведенні абортів доцільними є такі законодавчі та політичні заходи: повна декриміналізація абортів; доступ до медикаментозного абортів, щоб підвищити загальний доступ до медичної допомоги при проведенні абортів; скасування законів і підзаконних актів, що обмежують аборти з причин, що забороняють аборти на підставі терміну вагітності та вимагають обов'язкових періодів очікування; можливість переривання вагітності на прохання жінки, дівчини чи іншої вагітної особи без дозволу іншої особи,

органу чи установи; припинення положень, які обмежують, хто може надавати та керувати абортми, які суперечать вказівкам ВООЗ; захист доступу до абортів від обмежень, зумовлених аспектами сумління.

Ключові слова: конституційно-правова регламентація, репродуктивні права, гарантії реалізації прав, право на аборт, штучне переривання вагітності, правове регулювання, репродуктивна автономія.

Постановка проблеми. Проблема належної правової регламентації репродуктивних прав людини є актуальною, зважаючи на світову тенденцію до чисельних обмежень права на переривання вагітності на конституційному рівні за релігійних та політичних підстав. Водночас у рекомендаціях ВООЗ акцентовано увагу на тому, що доступи до абортів є одним із прав людини, основоположним для забезпечення здоров'я, має бути доступним і належно забезпеченим державою. Так, зокрема в США, у зазначеній сфері спостерігається активна законодавча робота, утім обмежувальні закони щодо абортів створюють перешкоди для доступу до безпечних, якісних абортів і призводять до збільшення материнської смертності та захворюваності, а також до порушень прав людини. Зважаючи на диференційовану правову регламентацію зазначеного права в штатах, необхідним є аналіз правової регламентації конституційного права на аборт у США, як однієї з країн, що вживає заходів щодо обмеження доступу до абортів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти репродуктивних прав людини є предметом досліджень науковців, серед яких М. Громовчук, О. Дашковська, А. Дутко, М. Заболотна, Л. Наливайко, О. Саєнко, Ю. Турянський, В. Чечерський та інші. Щодо права особи на аборт, то в сучасній юридичній літературі переважно розглядаються питання щодо права на штучне переривання вагітності в аспекті права людини на життя (М. Громовчук, 2017), права на аборт, як одного з репродуктивних прав, та гарантії його забезпечення в Україні та країнах Європи (О. Онишко, В. Парасюк, 2023), окремих аспектів повної або часткової заборони абортів, як форми реалізації права репродуктивного вибору жінки (А. Гавловська, М. Проценко, 2022), права на аборт у контексті положень про захист людського життя до народження (В. Чечерський, 2020). Однак, зважаючи на світову тенденцію до чисельних конституційних обмежень права на аборт за релігійних та політичних підстав, необхідним є аналіз правової регламентації конституційного права особи на аборт у США, як країни, де право на переривання вагітності підлягає диференційованій правовій регламентації залежно від штату.

Формулювання цілей. Метою статті є висвітлення правової регламентації конституційного права на аборт у США, з'ясування перспектив урегулювання цього права в країнах, що вживають заходів щодо обмеження доступу до абортів, а також перспектив урегулювання цього права в Україні, зважаючи на світову тенденцію до чисельних обмежень права на переривання вагітності на конституційному рівні за релігійних та політичних підстав.

Виклад основного матеріалу. Належна правова регламентація репродуктивних прав людини є важливою для їх забезпечення. Ці права зосереджені на здатності особи робити найкращий вибір для свого життя, включно з кількістю

та інтервалом між народженням дітей, якщо особа бажає їх мати. Так до репродуктивних прав належать права на допологові послуги, на безпечні пологи, на доступ до контрацепції, а також на доступ до легального та безпечного аборту. Заборона абортів порушує права на свободу від насильства, на приватне життя, на сім'ю, на здоров'я і навіть право на життя. Обмеження в цій сфері є найбільш деструктивними для осіб, які мають проблеми з доступом до медичної допомоги та медичних послуг.

Законодавством трьох із чотирьох країн світу передбачено юридичну відповідальність за аборт, що може призвести до тюремного ув'язнення або великих штрафів для осіб, які звертаються або провадять переривання вагітності. У світі щороку відбувається понад 25 мільйонів небезпечних абортів, що спричиняє близько 39 тисяч смертей, але майже кожній смерті та травмі, унаслідок небезпечного аборту, можна запобігти [1]. Комплексна допомога при перериванні вагітності включена до переліку основних медичних послуг, опублікованого Всесвітньою організацією охорони здоров'я (далі – ВООЗ).

Слід зазначити, що аборт – це просте медичне втручання, яке може ефективно здійснюватися широким колом медичних працівників за допомогою медикаментів або хірургічних процедур. У перші 12 тижнів вагітності медичний аборт також може бути безпечно проведений вагітною особою поза медичним закладом (наприклад, вдома), повністю або частково. Для цього необхідно, щоб жінка мала доступ до точної інформації, якісних ліків й отримання медичних послуг від кваліфікованих медичних працівників [2].

Охорона репродуктивного здоров'я у США, включаючи доступ до контролю за народжуваністю та безпечного та легального аборту, є важливою складовою здоров'я та благополуччя людини. Утім, наразі 21 штат забороняє проведення аборту або обмежує вказану процедуру на ранніх термінах вагітності, на противагу стандарту, встановленому у справі «Roe v. Wade» (1973), що регламентувала досліджуване право в США протягом майже півстоліття, поки Верховний Суд США не скасував вказане рішення. У справі «Roe v. Wade» (1973) Суд скасував кримінальну заборону абортів у Техасі та постановив, що право на переривання вагітності є «фундаментальним». У рішенні акцентовано увагу на «шкоді, яку держава завдасть вагітній жінці, відмовивши їй у цьому виборі, у тому числі змушуючи її терпіти ризики для здоров'я, пов'язані з вагітністю, і витрати на приведення дитини в сім'ю, не підготовлену до цього» [3]. Таким чином, Суд визнав, що разом із рішеннями, що стосуються шлюбу, контрацепції, освіти та сімейних взаємин, рішення щодо переривання вагітності є важливим для особистої свободи жінки.

Важливо, що, як і інші фундаментальні права, право на аборт, визнане в справі «Roe v. Wade» (1973), підлягало суворій перевірці – найвищому рівню конституційного контролю, згідно з яким, порушення цього права мають бути вузько адаптовані для того, щоб служити переконливим державним інтересам. У вказаній справі Суд визнав два фундаментальні інтереси – потенційне життя та здоров'я жінки – і проголосив, що він використовуватиме триместрову систему, щоб визначити, коли вказані фундаментальні інтереси є переконливими,

забороняючи державне регулювання проведення абортів у першому триместрі вагітності і дозволяючи посилити регулювання з перебігом вагітності [3]. Таким чином, у своєму знаковому рішенні в справі «Roe v. Wade» (1973) Верховний Суд США визнав, що право на аборт є фундаментальною свободою, що захищається 14 поправкою до Конституції США. Пізніше Суд неодноразово підтверджував захист Конституцією США цієї конститутивної свободи, що гарантує кожній людині право приймати власні рішення щодо своєї сім'ї та народження дітей.

Відтоді як Верховний Суд США вперше постановив, що Конституція США передбачає захист права на аборт, включаючи його останнє рішення, «Whole Woman's Health v. Hellerstedt» (2016) [4], Суд визнав, що без доступу до абортів вказане право не має сенсу.

У справі «Roe v. Wade» (1973) Верховний Суд США спирався на попередні рішення, у яких постановив, що конституційне право на приватне життя захищає право особи на репродуктивну автономію («Griswold v. Connecticut» (1965) та «Eisenstadt v. Baird» (1972)) [5, 6]. У справі «Eisenstadt v. Baird» (1972) детально описано право на приватне життя як «право особи, одруженої чи неодруженої, бути вільною від необгрунтованого втручання уряду в питання, які настільки фундаментально впливають на особу, як то рішення народжувати чи народжувати дитину» [6]. Таким чином, захист доступу до абортів реалізує важливі конституційні цінності, включаючи гідність, автономію, рівність і тілесну цілісність.

У своїх рішеннях щодо абортів Суд також визнав, що «здатність жінок брати участь в економічному та соціальному житті нації сприяла їх здатності контролювати своє репродуктивне життя» («Planned Parenthood of Southeastern Pa. v. Casey» (1992)) [7]. Слід зазначити, що у вказаній справі судді О'Коннор, Соутер і Кеннеді оприлюднили контрольну спільну думку: «Держава не може заборонити будь-якій жінці приймати остаточне рішення перервати свою вагітність до досягнення життєздатності плода». Верховний Суд уточнив, що «аборт передбачає найінтимніший особистий вибір, який людина може зробити протягом життя, вибір, який має центральне значення для особистої гідності та незалежності» та «є центральним для свободи, що захищається 14 поправкою до Конституції США». Суд також наголошував на фундаментальних цінностях гідності та рівності, які відображає право на аборт, зауважуючи, що «вибір жінки є надто інтимним й особистим, щоб держава наполягала на своєму власному баченні ролі жінки, яким би домінуючим воно не було; доля жінки значною мірою має бути сформована її власним уявленням про свої духовні імперативи та своє місце в суспільстві» [7].

Слід зазначити, що, хоча Суд підтвердив позицію про те, що штати не можуть заборонити аборти до досягнення життєздатності плода, суддями було сформульовано стандарт «надмірного тягаря», аби визначити, які обмеження є неконституційними. Таким чином, указаний стандарт, мав на меті «надати реального змісту терміновим вимогам жінки зберегти остаточний контроль над своєю долею та своїм тілом», дозволяючи штатам приймати закони, призначені

для інформування особи про наслідки прийнятого рішення. Відповідно, у спільній думці пояснюється, що «за наявності надмірного тягаря, положення закону є недійсним, якщо його метою або наслідком є створення істотної перешкоди на шляху жінки, яка хоче зробити аборт до того, як плід досягне життєздатності» [7].

Крім справ «Planned Parenthood of Southeastern Pa. v. Casey» (1992) та «Whole Woman's Health v. Hellerstedt» (2016), Верховний Суд США розглянув ще чотири справи, у яких оскаржувалось обмеження на проведення абортів, утім жодна з них не містила вказівок щодо того, як саме суди мають визначати, чи накладають закони штатів «надмірний тягар» на досліджуване право. У зв'язку з цим організація Whole Woman's Health надала рекомендації, згідно з якими тест на «надмірний тягар» є формою посиленої перевірки, що вимагає від судів перегляду обмежень щодо абортів. Зокрема, стандарт «надмірного тягаря» вимагає перевіряти, чи мають обмеження на аборти переваги, які переважають тягар, що вони накладають. Так суди повинні оцінити, чи справді обмеження на проведення абортів сприяють державним інтересам, а не лише те, чи пропонує штат правдоподібне пояснення того, як обмеження може бути пов'язане з інтересами держави. Приймаючи таке рішення, суди не можуть покладатися на аргументи штату щодо того, як закон може сприяти інтересам держави. Суд повинен провести власний незалежний аналіз на основі доказів, представлених у справі, та визначити, чи надає закон переваги, які переважають тягар, що закон покладає на жінок, і визнати закон неконституційним, якщо тягар переважає над перевагами [8]. Таким чином, штати повинні були визнавати не тільки те, що Конституція США регламентує право жінки на аборт, але й те, що Основний Закон забезпечує надійний захист цього права.

Важливо зазначити, що справи «Roe v. Wade» (1973), «Planned Parenthood of Southeastern Pa. v. Casey» (1992) та «Whole Woman's Health v. Hellerstedt» (2016) є провідними з погляду захисту фундаментальних конституційних цінностей, що є надзвичайно важливими для жінок. Понад п'ять десятиліть жінки покладалися на захист досліджуваного репродуктивного права, який Верховний Суд США неодноразово підтверджував аналізом положень Конституції, разом із основними принципами свободи, гідності, рівності та тілесної недоторканості, яким це право кореспондує.

Після скасування рішення «Roe v. Wade» (1973), яке давало жінкам конституційне право на аборт, у деяких штатах досі тривають судові процеси щодо доступу до переривання вагітності, куди правозахисники подали позови, щоб заблокувати накладені заборони та обмеження. Інші штати розширили доступ до абортів, регламентувавши правовий захист. Так аборти заборонені за обмеженим переліком винятків (у випадку необхідності врятувати життя вагітної; щоб запобігти серйозному ризику для фізичного здоров'я вагітної; якщо очікується, що плід не виживе під час вагітності) у штатах Алабама, Арканзас, Айдахо, Індіана, Кентуккі, Луїзіана, Міссурі, Міссісіпі, Північна Дакота, Оклахома, Західна Вірджинія, Південна Дакота та Теннесі. Законодавство штатів забороняє державне фінансування та приватне страхування абортів, а також вимагає, щоб батьки, законні опікуни або суддя надали згоду на аборт неповнолітньої особи. Надавачі

медичних послуг, які порушують обмеження щодо абортів у вказаних штатах, можуть бути притягнуті до цивільної та кримінальної відповідальності [9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21]. У штаті Техас аборти заборонені майже за будь-яких обставин, а приватні громадяни можуть позиватись до суду на осіб, що провадять аборти, і тих, хто допомагає пацієнтам, які бажають зробити аборт після шести тижнів вагітності [22].

У штатах Південна Кароліна та Джорджія встановлено межі вагітності (6 тижнів вагітності), після спливу яких аборт заборонений. У жовтні Верховний суд штату Південна Кароліна скасував рішення суду нижчої інстанції про визнання заборони 2019 року недійсною, оскільки суд нижчої інстанції має зважити, чи заборона порушує Конституцію штату [23]. Верховний суд Південної Кароліни підтвердив заборону в серпні після того, як у січні постановив, що аналогічна заборона з 2021 року є неконституційною [24].

У штатах Небраска та Північна Кароліна аборт заборонений після спливу 12 тижнів вагітності. Губернатор штату Небраска Джим Піллен підписав заборону після тижнів дебатів в однопалатному законодавчому органі та невдалої спроби ухвалити шеститижневу заборону [25]. У штаті Північна Кароліна Федеральний суддя тимчасово заблокував положення, яке, на думку надавачів медичних послуг, могло обмежити їх можливість пропонувати пацієнтам медикаменти для переривання вагітності в перші тижні вагітності [26].

У штатах Аризона та Флорида аборт заборонений після 15 тижнів вагітності. У штаті Аризона запровадження окремої заборони на аборти з 1864 року заблоковано апеляційним судом [27]. У квітні губернатор штату Флорида Рон Десантіс підписав нову заборону абортів після шести тижнів вагітності. Ця міра не діє до перегляду Верховним Судом Флориди законів штату про аборти. Суд визнав право на аборт у Конституції Флориди три десятиліття тому, але з тих пір він став більш консервативним [28].

У штаті Юга аборти заборонені після спливу 18 тижнів вагітності. Суддя штату тимчасово заблокував закон, який мав би припинити більшість абортів у штаті, вимагаючи виконання процедури в лікарнях. Окрема заборона на більшість абортів була заблокована суддею на невизначений термін у 2022 році [29].

У штаті Айова аборт є легальним до 22 тижня вагітності. Окружний суд штату тимчасово заблокував заборону на аборти після шести тижнів вагітності. Законодавці ухвалили заборону на одноденній спеціальній сесії в липні. У червні Верховний суд штату, який зайшов у глухий кут, назавжди заблокував майже ідентичну шеститижневу заборону з 2018 року [30].

У штатах Монтана, Вайомінг, Вірджинія, Каліфорнія, Коннектикут, Делавер, Гаваї, Іллінойс, Мен, Меріленд, Мічиган, Нью-Йорк, Род-Айленд та Вашингтон рішення про проведення абортів приймається, зважаючи на життєздатність плода. Законодавча влада штату Монтана прийняла 10 законів проти абортів у 2023 році, включаючи заборону на найбільш часто використовувану процедуру в другому триместрі. Це обмеження та деякі інші були заблоковані судом. Верховний суд Монтани постановив, що Конституція штату захищає право на аборт [31]. Суддя в штаті Вайомінг тимчасово заблокував заборону на

аборти, яка набула чинності в березні, після того, як група надавачів медичних послуг і фондів абортів звернулися до суду, аби припинити дію накладених обмежень. У червні той самий суддя тимчасово заблокував окремих закон, який прямо забороняє використання пігулок для переривання вагітності. Заборона на більшість абортів, яка була введена раніше, залишається заблокованою на невизначений термін [32]. У штаті Вірджинія аборти залишаються доступними, хоча й не є прямо захищеними законом штату, а державні кошти не можуть бути використані для покриття вартості більшості абортів [33]. У штаті Каліфорнія в листопаді 2022 року виборці закріпили захист абортів у Конституції штату. Закони штату захищають аборт, і на початку 2022 року губернатор підписав законопроект про захист пацієнтів і надавачів медичних послуг від законів інших штатів [34]. Закон штату Коннектикут захищає право на аборт. У 2022 році набув чинності закон, що розширює список суб'єктів, які можуть провадити аборти. Закон також захищає осіб, що провадять аборт і пацієнтів від судових позовів за межами штату [35]. Закон штату Делавері захищає право на аборт, але державні кошти не можуть бути використані для покриття вартості процедури. Закон 2022 року розширив доступ до надавачів медичних послуг і захищав тих, хто хоче або надає аборти в Делавері, від законів інших штатів [36]. У штаті Гаваї закон штату захищає право на аборт, а новий закон розширив доступ до цієї процедури надавачам медичних послуг. Виконавчий наказ від 2022 року та закон від 2023 року захищають осіб, що хочуть або провадять аборти на Гаваїях, від законів інших штатів [37]. Верховний суд штату Іллінойс визнав захист абортів згідно з Конституцією, і закон штату захищає цю процедуру. Закон, підписаний у січні, захищає осіб, що хочуть або провадять аборти в Іллінойсі, від законів інших штатів [38]. Закон штату Мен регламентує право на аборт. У 2022 році губернатор видав розпорядження, щоб захистити тих, хто бажає здійснити або провадити аборти в штаті Мен, від законів інших штатів. Закон 2023 року дозволяє робити аборт після досягнення плодом життєздатності, якщо лікар вирішить, що це необхідно з медичної точки зору [39]. У штаті Меріленд закон захищає право на аборт, а закони 2023 року розширили доступ надавачам медичних послуг і страхового покриття. Також закон 2023 року захищає осіб, що бажають здійснити або провадять аборти в штаті Меріленд, від законів інших штатів [40]. У штаті Мічиган у листопаді 2022 року виборці закріпили захист від абортів у Конституції штату. Раніше того ж року губернатор видав розпорядження, щоб захистити осіб, що бажають здійснити або провадять аборти в Мічигані, від законів інших штатів [41]. Закон штату Нью-Йорк захищає право на аборт. У 2022 році губернатор підписав кілька законопроектів, щоб захистити пацієнтів і надавачів медичних послуг від законів інших штатів [42]. Закон штату Род-Айленд захищає право на аборт, але державні кошти не можуть бути використані для покриття вартості більшості абортів. У 2022 році губернатор видав розпорядження, щоб захистити осіб, що бажають здійснити або провадять аборти в Род-Айленді, від законів інших штатів [43]. Закон штату Вашингтон захищає право на аборт, а закони 2023 року розширили доступ надавачам медичних послуг.

Слід зазначити, що закон 2023 року захищає осіб, що бажають здійснити або провадять аборти у Вашингтоні, від законів інших штатів [44].

У штатах Канзас, Огайо та Вісконсин аборт дозволений до спливу 22 тижнів вагітності. У 2019 році Верховний суд штату Канзас постановив, що право вагітної жінки на особисту автономію захищено його Конституцією, і в серпні жителі Канзасу проголосували за відхилення закону, який би вніс поправки до Конституції штату, заявивши, що вона не містить права на аборт. Державні кошти не можуть бути використані для покриття вартості більшості абортів [45]. У штаті Огайо виборці закріпили захист абортів у Конституції штату в листопаді 2023 року. Суди все ще вирішують, як ця поправка впливає на існуючу заборону на аборт після шести тижнів вагітності [46]. У грудні 2023 року суддя штату Вісконсин постановив, що закон 1849 року, що широко тлумачиться як заборона абортів, не поширюється на аборти. Справа може бути передана Верховному суду штату, який наразі має ліберальну більшість [47].

У штатах Нью-Гемпшир, Массачусетс, Невада та Пенсильванія аборт дозволений до спливу 24 тижнів вагітності. Так у штаті Нью-Гемпшир аборти залишаються доступними, хоча прямо не захищені законом штату, а державні кошти не можуть бути використані для покриття вартості більшості абортів [48]. Верховний суд штату Массачусетс визнав право на аборт відповідно до своєї Конституції, а закон 2022 року захищає осіб, що бажають зробити аборт або провадять його в Массачусетсі, від законів інших штатів, незалежно від місця перебування пацієнта [49]. Закон штату Невада захищає право на аборт, але державні кошти не можуть бути використані для покриття вартості більшості абортів. Закон 2023 року захищає осіб, які бажають зробити або провадять аборт в Неваді, від законів інших штатів [50]. У штаті Пенсильванія аборти прямо не захищені законом штату, а державні кошти не можуть бути використані для покриття вартості більшості абортів. У 2022 році губернатор видав розпорядження, що захищає осіб, які бажають зробити або провадять аборт в Пенсильванії, від законів інших штатів [51].

У штатах Аляска, Колорадо, Міннесота, Нью Джерсі, Нью-Мексико, Вермонт, Орегон та місті Вашингтон, округ Колумбія, немає обмежень по терміну вагітності для проведення абарту. Так Верховний суд штату Аляска визнав право на «репродуктивний вибір» відповідно до Конституції [52]. У штаті Колорадо Закон захищає право на аборт, але закон 1984 року забороняє використовувати державні кошти для покриття вартості більшості абортів. Виконавчий наказ від 2022 року та закон від 2023 року захищають осіб, які бажають зробити або провадять аборт в Колорадо, від законів інших штатів [53]. Верховний суд штату Міннесота визнав право на аборт згідно з Конституцією, а в 2023 році штат прийняв закон, який закріплює право на репродуктивну допомогу. Закон 2023 року захищає осіб, які бажають зробити або провадять аборт в Міннесоті, від законів інших штатів [54]. Закон штату Нью Джерсі захищає право на аборт під час вагітності. У 2022 році губернатор видав розпорядження, щоб захистити осіб, які бажають зробити або провадять аборт в Нью-Джерсі, від законів інших штатів [55]. У штаті Нью-Мексико право на аборт прямо не захищене законом штату.

Утім, виконавчий наказ від 2022 року та закон від 2023 року захищають осіб, які бажають зробити або провадять аборти в Нью-Мексико, від законів інших штатів [56]. У штаті Вермонт виборці закріпили захист абортів у Конституції штату в листопаді 2022 року. Два закони 2023 року захищають осіб, які бажають зробити або провадять аборт у Вермонті, від законів інших штатів, і передбачають захист осіб, які використовують медикаментозний аборт [57]. Закон штату Орегон захищає право на аборт під час вагітності. У 2022 році законодавча влада схвалила надання 15 мільйонів доларів на підтримку осіб, які хочуть пройти таку процедуру [58]. У місті Вашингтон, округ Колумбія, також немає обмежень щодо терміну вагітності. Законодавство захищає право на аборт під час вагітності, а закон 2023 року захищає осіб, що провадять таку процедуру і пацієнтів від судових позовів, поданих іншими юрисдикціями. Конгрес забороняє використовувати кошти платників податків для покриття вартості більшості абортів [59].

Доцільно акцентувати увагу, що рекомендації ВООЗ щодо абортів передбачають, що доступ до абортів має важливе значення для здоров'я та прав людини, закликаючи до усунення юридичних перешкод для доступу із переривання вагітності. Беручи до уваги результати наукових досліджень, ВООЗ розробила рекомендації для держав і систем охорони здоров'я відносно законодавства щодо абортів, політичних підходів, клінічного ведення та надання репродуктивних послуг. Зазначене є важливим, зважаючи на необхідність належного забезпечення досліджуваного права державою [60]. Організація прагне забезпечити доступність медичної допомоги щодо абортів у всьому світі, заснованої на правах людини, включно з наданням медичної допомоги перед, під час і після переривання вагітності. Указане підтверджує значущість доступу до переривання вагітності для запобігання материнській смертності та травмам, а також для реалізації автономії волі особи [61, 62], тому в аспекті забезпечення такої фундаментальної свободи, як право на аборт, що захищається 14 поправкою до Конституції США, нагальним є дотримання рекомендацій ВООЗ [63, 64].

Висновки. На підставі вищевикладеного, можна зауважити, що аборти є невід'ємною складовою надання послуг з охорони репродуктивного здоров'я, тому важливим є посилення права особи на безпечний, якісний і законний аборт у всьому світі. Також зазначимо, що рекомендації ВООЗ містять положення, згідно з якими якісне проведення абортів є важливою послугою охорони здоров'я, а доступ до абортів є правом людини. Тому обмежувальні закони про аборти завдають непропорційної шкоди громадам, які недостатньо забезпечені відповідними послугами і які стикаються з перешкодами в доступі до медичної допомоги. Такі бар'єри можуть призвести до серйозних затримок у доступі до медичної допомоги та поставити вагітних під загрозу, водночас посиливши перешкоди для навчання та працездатності. Зважаючи на те, що уряди країн вживають заходів щодо обмеження доступу до переривання вагітності, доцільним є акцентувати увагу на необхідності усунення законодавчих та політичних перешкод для проведення абортів з метою запобігання обмеженню досліджуваного права в усьому світі. Так нагальним є створення середовища, що надасть особі доступ до якісного проведення абортів; надання доступної, достовірної та точної

інформації про аборти; підтримуючої, загальнодоступної та добре функціонуючої системи охорони здоров'я; поваги до прав людини, включаючи законодавчу та політичну основу реалізації.

Зазначимо, що конституційні обмеження щодо абортів створюють перешкоди для доступу до безпечних, якісних абортів і призводять до збільшення материнської смертності та захворюваності, а також до порушень прав людини. Тому існує нагальна потреба взяти до уваги вказівки ВООЗ і виконати рекомендації, щоб повністю реалізувати право на доступ до абортів з метою забезпечення поваги до прав людини в усіх державах. Своєю чергою, уряди країн, що стверджують про свою зацікавленість у захисті здоров'я та прав вагітних, повинні дотримуватися рекомендацій ВООЗ.

Таким чином, задля покращення доступу до проведення абортів в державах, що на конституційному рівні обмежують права на переривання вагітності, є такі законодавчі та політичні заходи: повна декриміналізація абортів; доступ до медикаментозного абортів, щоб підвищити загальний доступ до медичної допомоги при проведенні абортів; скасування законів і підзаконних актів, що обмежують аборти з причин, що забороняють аборти на підставі терміну вагітності та вимагають обов'язкових періодів очікування; можливість переривання вагітності на прохання жінки, дівчини чи іншої вагітної особи без дозволу іншої особи, органу чи установи; припинення положень, які обмежують, хто може надавати та керувати абортами, які суперечать вказівкам ВООЗ; захист доступу до абортів від обмежень, зумовлених аспектами сумління.

Проблема належної правової регламентації репродуктивних прав людини потребує подальших наукових досліджень та уваги як урядів держав, що вживають заходів щодо обмеження доступу до абортів, так й уряду України, зважаючи на світову тенденцію до чисельних обмежень права на переривання вагітності на конституційному рівні за релігійних та політичних підстав.

Використані джерела:

1. Center Commends WHO's New Abortion Guideline for Quality Abortion Care Worldwide. Center for Reproductive Rights. *Center for Reproductive Rights*. URL: <https://reproductiverights.org/who-abortion-care-guideline/> (date of access: 23.04.2024).
2. Abortion. *World Health Organization (WHO)*. URL: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abortion>.
3. Roe v. Wade, 410 U.S. 113 (1973). *Justia Law*. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/410/113/>.
4. U.S. Supreme Court. Whole Woman's Health v. Hellerstedt, 27.06.2016. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/579/15-274/>.
5. U.S. Supreme Court. Griswold v. Connecticut, 07.06.1965. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/381/479/>.
6. U.S. Supreme Court. Eisenstadt v. Baird, 23.03.1972. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/405/438/>.
7. U.S. Supreme Court. Planned Parenthood of Southeastern Pa. v. Casey, 29.06.1992. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/505/833/>.

8. The undue burden standard after Whole Woman’s Health v. Hellerstedt. URL: <https://www.reproductiverights.org/sites/crr.civicactions.net/files/documents/WWH-Undue-Burden-Report.pdf>.

9. Code of Alabama: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/alabama/>. (date of access: 23.04.2024).

10. Arkansas Code: US Codes and Statutes. URL : <https://law.justia.com/codes/arkansas/>. (date of access: 23.04.2024).

11. Idaho Code and Statutes: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/idaho/> (date of access: 23.04.2024).

12. Indiana Code: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/indiana/> (date of access: 23.04.2024).

13. Kentucky Revised Statutes: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/kentucky/> (date of access: 23.04.2024).

14. Louisiana Laws: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/louisiana/> (date of access: 23.04.2024).

15. Missouri Revised Statutes: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/missouri/> (date of access: 23.04.2024).

16. Mississippi Code: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/mississippi/> (date of access: 23.04.2024).

17. North Dakota Century Code: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/north-dakota/> (date of access: 23.04.2024).

18. Oklahoma Statutes: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/oklahoma/> (date of access: 23.04.2024).

19. West Virginia Code: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/west-virginia/> (date of access: 23.04.2024).

20. South Dakota Codified Laws: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/south-dakota/> (date of access: 23.04.2024).

21. Tennessee Code: US Codes and Statutes. URL: <https://law.ustia.com/codes/tennessee/> (date of access: 23.04.2024).

22. Texas Statutes: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/texas/> (date of access: 23.04.2024).

23. South Dakota Codified Laws: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/south-dakota/> (date of access: 23.04.2024).

24. Georgia Code: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/georgia/> (date of access: 23.04.2024).

25. Nebraska Revised Statutes: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/nebraska/> (date of access: 23.04.2024).

26. North Carolina General Statutes: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/north-carolina/> (date of access: 23.04.2024).

27. Arizona Revised Statutes: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/arizona/> (date of access: 23.04.2024).

28. Florida Statutes: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/florida/> (date of access: 23.04.2024).

29. Utah Code: US Codes and Statutes. URL : <https://law.justia.com/codes/utah/> (date of access: 23.04.2024).

30. Iowa Code: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/iowa/> (date of access: 23.04.2024).

31. Montana Code Annotated: US Codes and Statutes. URL : <https://law.justia.com/codes/montana/> (date of access: 23.04.2024).
32. Wyoming Statutes: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/wyoming/> (date of access: 23.04.2024).
33. Code of Virginia: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/virginia/> (date of access: 23.04.2024).
34. California Code: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/california/> (date of access: 23.04.2024).
35. Connecticut General Statutes: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/connecticut/> (date of access: 23.04.2024).
36. Delaware Code: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/delaware/> (date of access: 23.04.2024).
37. Hawaii Revised Statutes: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/hawaii/> (date of access: 23.04.2024).
38. Illinois Compiled Statutes: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/illinois/> (date of access: 23.04.2024).
39. Maine Code: US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/maine/2010/> (date of access: 23.04.2024).
40. Maryland Code : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/maryland/> (date of access: 23.04.2024).
41. Michigan Compiled Laws : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/michigan/> (date of access: 23.04.2024).
42. New York Consolidated Laws : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/new-york/> (date of access: 23.04.2024).
43. Rhode Island General Laws : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/rhode-island/> (date of access: 23.04.2024).
44. Revised Code of Washington : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/washington/> (date of access: 23.04.2024).
45. Kansas Statutes : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/kansas/> (date of access: 23.04.2024).
46. Ohio Revised Code : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/ohio/> (date of access: 23.04.2024).
47. Wisconsin Statutes & Annotations : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/wisconsin/> (date of access: 23.04.2024).
48. New Hampshire Revised Statutes : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/new-hampshire/> (date of access: 23.04.2024).
49. Code of Massachusetts Regulations : US Codes and Statutes. URL: <https://regulations.justia.com/states/massachusetts/> (date of access: 23.04.2024).
50. Nevada Revised Statutes : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/nevada/> (date of access: 23.04.2024).
51. Pennsylvania Code : US Codes and Statutes. URL: <https://regulations.justia.com/states/pennsylvania/> (date of access: 23.04.2024).
52. Alaska Statutes : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/alaska/> (date of access: 23.04.2024).
53. Colorado Code : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/colorado/2022/> (date of access: 23.04.2024).
54. Minnesota Statutes : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/minnesota/> (date of access: 23.04.2024).

55. New Jersey Revised Statutes : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/new-jersey/> (date of access: 23.04.2024).
56. New Mexico Statutes : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/new-mexico/> (date of access: 23.04.2024).
57. Vermont Statutes : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/vermont/> (date of access: 23.04.2024).
58. Oregon Revised Statutes : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/oregon/> (date of access: 23.04.2024).
59. District of Columbia Code : US Codes and Statutes. URL: <https://law.justia.com/codes/district-of-columbia/>. (date of access: 23.04.2024).
60. Савченко О. В., Наливайко Л. Р. Теоретико-правові засади громадського контролю за діяльністю органів державної влади. *Дніпро, ДДУВС*. 2016. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=U6ecyI4AAAJ&start=20&pagesize=80&citation_for_view=U6ecyI4AAAJ:60iIaj97TE0C.
61. WHO's New Abortion Guideline: Highlights of Its Law and Policy Recommendations. 2022. URL: <https://reproductiverights.org/wp-content/uploads/2022/03/CRR-Fact-sheet-on-WHO-Guidelines.pdf>.
62. Nalyvaiko L., Lebedieva Y. Reproductive human rights: international standards, experience of Ukraine and Lithuania. *European Political and Law Discourse*. 2022. Vol. 9. No. 4. P. 60–73. URL: <https://doi.org/10.46340/eppd.2022.9.4.6>.
63. Лебедєва Ю. Конституційно-правове забезпечення свободи репродуктивного вибору особи. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. No. 3. P. 61–67. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.11>.
64. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 184 с. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/1012321/mod_resource/content/1/МПСПЛ_навч.%20посібник_.pdf.

References:

1. Center Commends WHO's New Abortion Guideline for Quality Abortion Care Worldwide. Center for Reproductive Rights. (N. d.) *Center for Reproductive Rights*. N. p. URL: <https://reproductiverights.org/who-abortion-care-guideline/>. [in English].
2. Abortion. *World Health Organization (WHO)*. (N. d.) N. p. URL: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abortion>. [in English].
3. Roe v. Wade, 410 U.S. 113 (1973). N. p. *Justia Law*. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/410/113/>. [in English].
4. U.S. Supreme Court. Whole Woman's Health v. Hellerstedt, 27.06.2016. (2016) N. p. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/579/15-274/>. [in English].
5. U.S. Supreme Court. Griswold v. Connecticut, 07.06.1965. (1965) N. p. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/381/479/>. [in English].
6. U.S. Supreme Court. Eisenstadt v. Baird, 23.03.1972. (1972) N. p. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/405/438/>. [in English].
7. U.S. Supreme Court. Planned Parenthood of Southeastern Pa. v. Casey, 29.06.1992. (1992) N. p. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/505/833/>. [in English].
8. The undue burden standard after Whole Woman's Health v. Hellerstedt. (N. d.) N. p. URL : <https://www.reproductiverights.org/sites/crr.civicactions.net/files/documents/WH-Undue-Burden-Report.pdf>. [in English].

9. Code of Alabama: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL : <https://law.justia.com/codes/alabama/>. [in English].
10. Arkansas Code: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/arkansas/>. [in English].
11. Idaho Code and Statutes: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/idaho/>. [in English].
12. Indiana Code: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/indiana/>. [in English].
13. Kentucky Revised Statutes: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/kentucky/>. [in English].
14. Louisiana Laws: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/louisiana/>. [in English].
15. Missouri Revised Statutes: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/missouri/>. [in English].
16. Mississippi Code: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL : <https://law.justia.com/codes/mississippi/>. [in English].
17. North Dakota Century Code: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/north-dakota/>. [in English].
18. Oklahoma Statutes: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/oklahoma/>. [in English].
19. West Virginia Code: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/west-virginia/>. [in English].
20. South Dakota Codified Laws: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/south-dakota/>. [in English].
21. Tennessee Code: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/tennessee/>. [in English].
22. Texas Statutes: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/texas/>. [in English].
23. South Dakota Codified Laws: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/south-dakota/>. [in English].
24. Georgia Code: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/georgia/>. [in English].
25. Nebraska Revised Statutes: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/nebraska/>. [in English].
26. North Carolina General Statutes: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/north-carolina/>. [in English].
27. Arizona Revised Statutes: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/arizona/>. [in English].
28. Florida Statutes: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/florida/>. [in English].
29. Utah Code: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/utah/>. [in English].
30. Iowa Code: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/iowa/>. [in English].
31. Montana Code Annotated: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/montana/>. [in English].
32. Wyoming Statutes: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/wyoming/>. [in English].

33. Code of Virginia: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/virginia/>. [in English].
34. California Code: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/california/>. [in English].
35. Connecticut General Statutes: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/connecticut/>. [in English].
36. Delaware Code: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/delaware/>. [in English].
37. Hawaii Revised Statutes: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/hawaii/>. [in English].
38. Illinois Compiled Statutes: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/illinois/>. [in English].
39. Maine Code: US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/maine/2010/>. [in English].
40. Maryland Code : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/maryland/>. [in English].
41. Michigan Compiled Laws : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/michigan/>. [in English].
42. New York Consolidated Laws : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/new-york/>. [in English].
43. Rhode Island General Laws : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/rhode-island/>. [in English].
44. Revised Code of Washington : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/washington/>. [in English].
45. Kansas Statutes : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/kansas/>. [in English].
46. Ohio Revised Code : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/ohio/>. [in English].
47. Wisconsin Statutes & Annotations : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/wisconsin/>. [in English].
48. New Hampshire Revised Statutes : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/new-hampshire/>. [in English].
49. Code of Massachusetts Regulations : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://regulations.justia.com/states/massachusetts/>. [in English].
50. Nevada Revised Statutes : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/nevada/>. [in English].
51. Pennsylvania Code : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://regulations.justia.com/states/pennsylvania/>. [in English].
52. Alaska Statutes : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/alaska/>. [in English].
53. Colorado Code : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/colorado/2022/>. [in English].
54. Minnesota Statutes : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/minnesota/>. [in English].
55. New Jersey Revised Statutes : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/new-jersey/>. [in English].
56. New Mexico Statutes : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/new-mexico/>. [in English].

57. Vermont Statutes : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/vermont/>. [in English].
58. Oregon Revised Statutes : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/oregon/>. [in English].
59. District of Columbia Code : US Codes and Statutes. (N. d.) N. p. URL: <https://law.justia.com/codes/district-of-columbia/>. [in English].
60. Savchenko, O. V., Nalyvaiko, L. R. (2016) Teoretyko-pravovi zasady hromadskoho kontroliu za diialnistiu orhaniv derzhavnoi vlady. Dnipro, DDUVS. 2016. URL : https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=U6ecyI4AAAAJ&cstart=20&pagesize=80&citation_for_view=U6ecyI4AAAAJ:60ilaj97TE0C. [in Ukrainian].
61. WHO's New Abortion Guideline: Highlights of Its Law and Policy Recommendations. (2022) N. p. URL: <https://reproductiverights.org/wp-content/uploads/2022/03/CRR-Fact-sheet-on-WHO-Guidelines.pdf>. [in English].
62. Nalyvaiko, L., Lebedieva, Y. (2022) Reproductive human rights: international standards, experience of Ukraine and Lithuania. *European Political and Law Discourse*. 2022. Vol. 9. No. 4. P. 60–73. URL: <https://doi.org/10.46340/eppd.2022.9.4.6>. [in English].
63. Lebedieva, Yu. (2023) Konstytutsiino-pravove zabezpechennia svobody reproduktyvnoho vyboru osoby. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo - Analytical and comparative jurisprudence*, 3, 61–67. URL : <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.11>. [in Ukrainian].
64. Nalyvaiko, L. R., Stepanenko, K. V. (2019) Mizhnarodno-pravovi standarty prav liudyny. Dnipro : Dnipropetr. derzh. un-t vnutr. sprav. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/1012321/mod_resource/content/1/МПСПЛ_навч.%20посібник_.pdf. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 24.04.2024

Lebedieva Yu., Postgraduate student of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, lecturer at the Department of General Legal Disciplines of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs (Dnipro, Ukraine)

CONSTITUTIONAL RIGHT TO ABORTION IN THE USA: LEGAL REGULATION

The scientific article is devoted to the study of the legal regulation of the constitutional right to abortion in the USA and the analysis of the prospects for the regulation of this right in countries that take measures to restrict access to abortion, as well as the prospects for the development of the regulation of this right in Ukraine, taking into account the global trend of numerous restrictions on the right to abortion on the constitutional equal on religious and political grounds. The legal regulation of the abortion procedure in each US state is analyzed. Attention is focused on the fact that the US government is taking measures to limit access to abortion, while the recommendations of the World Health Organization emphasize that access to abortion is one of the human rights, fundamental to ensuring health, should be available and appropriate provided in a way from the state.

Constitutional restrictions on abortion have been found to create barriers to access to safe, quality abortions and lead to increased maternal mortality and morbidity, as well as

human rights violations. In this regard, there is an urgent need to take into account the recommendations of the WHO and implement the recommendations for the full implementation of the right to access to abortion, in order to ensure respect for human rights in all states.

It was found that it is necessary to urgently create an environment that will ensure a person's access to a high-quality abortion; providing accessible, reliable and accurate information about abortion; a favorable, universally accessible and well-functioning health care system; respect for human rights, including the legal and political framework for implementation.

It has been established that the following legislative and political measures are appropriate to improve access to abortion care: full decriminalization of abortion; access to medical abortion to increase universal access to abortion care; repealing laws and by-laws restricting abortion for reasons that prohibit late-term abortions and require mandatory waiting periods; the possibility of termination of pregnancy at the request of a woman, girl or other pregnant person without the permission of another person, body or institution; repealing provisions that limit who can provide and perform abortions that are contrary to WHO recommendations; protecting access to abortion from restrictions imposed by aspects of conscience.

Keywords: constitutional and legal regulation, reproductive rights, guarantees of the realization of rights, the right to abortion, artificial termination of pregnancy, legal regulation, reproductive autonomy.

DOI: 10.33766/2786-9156.106.1.29-39

УДК : 341.231.14-053.2:343.12]:355.01(470:477)

Маланчук Т. В., кандидатка юридичних наук, старша викладачка кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства Сумського державного університету (м. Суми, Україна)

e-mail: t.malanchuk@uabs.sumdu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4583-8838>

ЗАХИСТ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ З ПОГЛЯДУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Стаття присвячена аналізу проблем та викликів, які виникають для дітей війни в Україні, з погляду міжнародного та національного права. Зазначено, що діти, опинившись серед воєнного конфлікту, стикаються з безпрецедентними труднощами та порушеннями прав людини і є особливо вразливою групою в цьому контексті. Наведено перелік основних міжнародно-правових актів, що є основою для захисту дітей у ситуаціях збройного конфлікту. Зосереджено увагу на найбільш широко визнаному у світі інструменті щодо прав дитини – Конвенції про права дитини. Акцентовано, що ні статус біженця чи шукача притулку, особи без громадянства, громадянина невизнаної країни тощо жодним чином не може обмежувати основні права дитини. Відмічено, що національне законодавство є важливою частиною правової системи, покликаної захистити дітей у зонах конфлікту. Зазначено, що першим обов'язком, який Конвенція ООН покладає на державу, є турбота про викрадених дітей, оскільки